

7/9770

T.C.
BAŞBAKANLIK
Dış Ticaret Müsteşarlığı

Sayı : B.02.1.DTM.0.09.00.00 - 652 20.10.2009* 37489
Konu : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 07/10/2009 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-15837 sayılı yazıları.

İlgi'de kayıtlı yazıları eki İzmir Milletvekili Sn. Selçuk AYHAN tarafından verilen 7/9770 sayılı yazılı soru önergesine ilişkin cevap ilişikte sunulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.

Zafer ÇAĞLAYAN
Devlet Bakanı

EKLER:

1- Cevap yazısı (6 sayfa)

İzmir Milletvekili Sn. Selçuk AYHAN tarafından verilen 7/9770 sayılı yazılı soru önergesine ilişkin sorular ve cevaplar

SORU:

- ATO Başkanı Sinan Akgün'ün Ankara Ticaret Odası'nın (ATO) 30 sektörde ağırlıklı olarak Çin mallarının hakim olduğunu ortaya koyan araştırmasına ilişkin olarak "Türk limanlarına yanaşan Çin mallarıyla dolu her bir gemi Türkiye'de bir fabrika kapatmaktadır" açıklaması (08.09.2003 Hürriyet),
- 26 Ekim 2006 tarihli ulusal basınımızda, "Çin malı, Iğdır'da fabrika kapattırdı" başlığı ile yer alan haberler,
- İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği Başkanı Sayın Zekeriya MUTLU'nun 14.02.2008 tarihli "satın alınan her bir ithal mal ile ülkemizdeki işsiz insanlar yerine malın geldiği ülkenin insanlarına iş imkanı yaratılmaktadır" uyarısı (iesob, 14.02.2008) vb örneklerden de görüleceği üzere, çok sayıda sanayicimizin olumsuz etkilenmesine, işyerlerinin kapanmasına ve binlerce kişinin işini ve aşını kaybetmesine neden olan Çin mallarına ilişkin, bu defa da; "Çin ile Türkiye'nin Bazı Ürünleri Gümrüksüz Olarak Alıp Satmayı Sağlayacak Bir Anlaşmaya Vardı" 31.08.2009 tarihli haber ajanslarında yer almıştır.

"Çin Malı İstilasına Hazır Olun" başlığı ile verilen haberde, Dış Ticaretten Sorumlu Devlet Bakanı Sayın Zafer ÇAĞLAYAN ile Çin Ticaret Bakanı Chen Deming'in görüşmesinin ardından "Çin ile Türkiye arasında tercihli ticaret yapılmasına ilişkin anlaşma taslağının hazırlandığı, İki ülkenin bazı ürünleri gümrüksüz olarak alıp satmasına imkan sağlayacak anlaşmanın, başkent Pekin'de Eylül ayında yapılacak Karma Ekonomik Kurul (KEK) toplantısında imzalanacağı" açıklanmıştır. (CİHAN, 31.08.2009)

Bu bilgiler doğrultusunda;

- 1- Bugün itibariyle, Türk mallarının yerini alan Çin malları, ülkemizde kaç sektörü olumsuz etkilemektedir?
- 2- Ülkemize giren Çin malları bugüne kadar kaç iş yerinin kapanmasına neden olmuştur?
- 3- Çin mallarının neden olduğu işyeri kapanmalarının ortaya çıkardığı işsiz sayısının son 7 yıldaki dağılımı nedir?
- 4- İşyeri kapanmasına neden olan Çin mallarını ortaya çıkardığı vergi kaybı hükümetinizce bilinmekte midir?
- 5- İşyeri kapanmalarının nedenleri hakkında hükümetinizce yapılan bir araştırma var mıdır?
- 6- Yerli üreticimizin, Çinli üreticiden, yaklaşık olarak benzini 4 kat, elektriği 2,5 kat, ücretten kesilen vergiyi 7 kat, kurumlar vergisini 1,5 kat ödediği bir ortamda; "Bazı ürünleri Gümrüksüz olarak alıp satmayı sağlayacak söz konusu anlaşmaya" karşı, yerli mal ve üreticiyi koruyacak hükümetinizce ne tür önlemler alınmaktadır?
- 7- İthal ürünlerinin yerli mal ve üretimine vurduğu darbeye karşı ilgisiz ve kayıtsız kalınması bir hükümet politikası mıdır?
- 8- "Çin ile Türkiye'nin Bazı Ürünleri Gümrüksüz Olarak Alıp Satmayı Sağlayacak Anlaşma" ya konu edilen bazı ürünler hangileridir?

CEVAP:

1- Çin'den ithalatımız zaman içerisinde artmış olmakla birlikte genel ithalat eğilimimizden çok farklı bir yapı ortaya koymamaktadır. Ülkemiz ihracatının büyük ölçüde ara-malı ve yatırım malı ithalatını gerektirmesi ve ihracatımızda 2001-2008 döneminde görülen yüksek oranlı artışlar ithalatımızdaki artışların en önemli kaynağıdır.

Özellikle 2001 yılında gerçekleşen DTÖ üyeliği ile Çin'in küresel ticaret sistemi içerisinde ağırlığını giderek artırması, yalnız Türkiye'nin değil, küresel ekonomiye entegre tüm ülkeleri ticaret dengesi açısından olumsuz yönde etkilemiştir. Küresel kriz ile daha da artan rekabet koşulları Çin'in küresel ticari sistem içerisindeki rolünü artıracasına işaret etmektedir.

Çin'den ithalatımızda ilk on içerisinde yer alan ürünler, aynı zamanda genel ithalatımızda da öne çıkmaktadır. Ancak aynı ürün grubunun Çin'den ithalat artış hızı bu ürün grubunun genel ithalat artış hızından daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir.

Yıllar itibariyle Türkiye-Çin ticari ilişkilerini değerlendirildiğinde;

ÇİN HALK CUMHURİYETİ İLE İKİLİ TİCARİ İLİŞKİLERİMİZ

Yıllar İtibariyle Dış Ticaret (milyon dolar)

YIL	İhracat	Değişim (%)	İthalat	Değişim (%)	Hacim	Denge
2000	96	162,0	1.345	50,3	1.441	-1.249
2001	199	107,7	926	-31,2	1.125	-726
2002	268	34,5	1.368	47,8	1.637	-1.100
2003	505	88,1	2.610	90,8	3.115	-2.106
2004	392	-22,4	4.476	71,5	4.868	-4.084
2005	550	40,4	6.885	53,8	7.435	-6.336
2006	693	26,1	9.669	40,4	10.362	-8.976
2007	1.040	50,0	13.234	36,9	14.274	-12.195
2008	1.437	38,3	15.658	18,3	17.095	-14.221

Yıllar itibariyle ÇHC ile dış ticaretimiz yukarıdaki tabloda gösterilmektedir. Söz konusu tabloya göre ithalatın ekonomik krizin yaşandığı 2001 yılı hariç devamlı yükselerek 2008 yılında bir önceki yıla göre %18,3 oranında artarak 15,7 milyar dolara ulaştığı, ihracatın ise dalgalanmalar göstererek 2008 yılında bir önceki yıla göre %38,3 oranında artarak 1,4 milyar dolar olduğu görülmektedir.

Fasıllar İtibariyle Çin'den İthalatımız (1000 dolar)

Ürün Adı (Fasıl)	2007	Pay (%)	2008	Pay (%)	2009*	Pay (%)
Nükleer Reaktörler,Kazan;Makina ve Cihazlar,Aletler,Parçaları	2.938.281	22,2	3.247.283	20,7	2.057.860	26,7
Elektrikli Makina ve Cih., Aksam ve Parç.	3.228.065	24,4	3.943.633	25,2	1.971.966	25,6
Plastik ve Plastikten Mamul Eşya	393.116	3,0	466.955	3,0	208.258	2,7
Demir veya Çelikten Eşya	315.087	2,4	389.034	2,5	200.364	2,6
Ayakkabılar,Getrler,Tozluklar Vb Eşya	280.994	2,1	334.183	2,1	198.818	2,6
Mobilyalar,Aydınlatma,Reklam Lambaları	335.182	2,5	411.103	2,6	187.549	2,4
Organik Kimyasal Müstahsallar	249.775	1,9	325.598	2,1	186.139	2,4
Örülmemiş Giyim Eşyası Ve Aksesuarları	150.110	1,1	212.945	1,4	185.394	2,4
Dokumaya Elverişli Suni Ve Sentetik Lifler	442.305	3,3	497.542	3,2	162.192	2,1
Optik,Fotoğraf,Sinema,Ölçü,Kontrol,Ayar Cihazları,Tıbbi Alet.	246.010	1,9	291.585	1,9	154.586	2,0
Motorlu Kara Taşıtları	194.690	1,5	332.344	2,1	152.422	2,0
Oyuncaklar	298.854	2,3	317.697	2,0	150.671	2,0
Demir ve Çelik	487.580	3,7	876.702	5,6	145.986	1,9
Sentetik ve Suni Devamsız Lifler	397.187	3,0	300.677	1,9	116.964	1,5
Deri Eşya,Saraciye Eşyası	342.886	2,6	327.153	2,1	116.342	1,5
Pamuk	188.844	1,4	206.558	1,3	96.992	1,3
Örme Giyim Eşyası ve Aksesuarları	68.155	0,5	100.521	0,6	94.925	1,2
Kağıt ve Karton; Kağıt ve Kartondan Eşya	156.471	1,2	145.542	0,9	72.813	0,9
Çeşitli Eşya	112.816	0,9	147.191	0,9	70.865	0,9
Debagat ve Boyacılıkta Kullanılan Hülasa	129.205	1,0	138.097	0,9	68.619	0,9
Liste Toplamı	10.955.614	82,8	13.012.343	83,1	6.599.723	85,7
Genel Toplam	13.234.092	100,0	15.658.210	100,0	7.704.366	100,0

*2009 Ocak-Ağustos Dönemi, 2009 Ocak-Ağustos rakamlarına göre sıralanmıştır.

ÇHC ile dış ticaretimiz ana mal grupları bazında incelendiğinde; ithalatımızda ilk 20 maddenin Çin'den toplam ithalatımızın %85'ini bunlardan da ilk iki sıradaki elektrikli-elektriksiz makinaların ise %52'sini oluşturduğu görülmektedir.

Geniş Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Çin'den İthalat (2008, 1000 dolar)

	Değer	Pay (%)
Yatırım Malları	5.107.490	32,6
Ara Mallar	7.279.259	46,5
Tüketim Malları	3.269.995	20,9
Diğer	1.466	0,0
Toplam	15.658.210	100,0

2008 yılında ithalatın yaklaşık %33'ünü yatırım malları, %47'sini ara malları ve %21'i ise tüketim mallarından oluşturmaktadır. Aynı mal gruplarının 2007 yılı toplam ithalatımızdaki paylarını sırasıyla, %14 ile yatırım malları, %75 ile ara malları ve %11 ile tüketim malları oluşturmaktadır. Dolayısıyla, 2007 yılında ÇHC'den yapılan ithalattaki tüketim mallarının payı, söz konusu malların genel ithalat içindeki payının yaklaşık iki katı olarak gerçekleşmiştir. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise; 2001 yılında %21,5 iken, 2006 yılında %7,2 seviyesine kadar gerilemiş, 2008 yılında %9,2 oranına yükselmiştir.

2,3,4,5- Bakanlığımıza bağlı Dış Ticaret Müsteşarlığının görev alanına girmediğinden; işyerlerinin kapanması ve buna bağlı olarak meydana gelen işsiz sayısının dağılımı ile oluşan vergi kaybına ilişkin soruların cevaplandırılması mümkün bulunmamaktadır.

6,7- Dampinge ve sübvansiyona karşı önlemler ile korunma ve gözetim önlemleri, ticaret politikası önlemlerinin temelini oluşturmaktadır. Uluslararası anlaşmalara dayanan söz konusu mevzuatlar çerçevesinde alınan önlemler, Dünya Ticaret Örgütü bünyesinde yer alan üye ülkelerce dikkatle takip edilmektedir. Aşağıda ayrıntılarıyla yer verildiği üzere ülkemiz bu mevzuatların uygulamasında dünyada etkin ve aktif kullanıcıları arasında başı çekmektedir. Buna rağmen, yerli sanayimiz ve ülke menfaatlerimiz doğrultusunda ülkemiz damping, sübvansiyon ile korunma ve gözetim önlemlerine ek olarak zarar verici ithalat artışına karşı muhtelif diğer önlemleri gerekli görülen sürede ve kapsamda uygulamaya sokmaktadır.

A) Dampinge ve Sübvansiyona Karşı Önlemler:

Yerli sanayinin ithalattaki fiyat tabanlı haksız rekabetin zarar verici etkilerinden korunması amacıyla hazırlanan İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Mevzuat 1989 yılında yürürlüğe konmuştur. Bu çerçevede, 4412 Sayılı Kanunla Değişik 3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun, 2005/9840 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla Değişik İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında 99/13482 sayılı Karar ve İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Yönetmelik'ten oluşan mevzuat uygulanmaktadır. Bu mevzuat kapsamında, 2008 yılında 42, 2009 yılı Ekim ayı itibariyle ise 34 adet Tebliğ yayımlanmıştır.

Konunun uluslararası hukuk bakımından dayanağı ise ülkemizce onaylanarak yürürlüğe giren ve 25/02/1995 tarihli ve 22213 sayılı Mükerrer Resmi Gazete'de de yayımlanan Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Anti-Damping Anlaşması ile Sübvansiyonlar ve Telafi Edici Önlemler Anlaşması'dır.

Yerli sanayinin damping, zarar ve ikisi arasındaki illiyet bağına ilişkin tam ve eksiksiz başvuruları Dış Ticaret Müsteşarlığı İthalat Genel Müdürlüğü tarafından değerlendirilir. İthalat Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanan inceleme raporu İthalatta Haksız Rekabeti Değerlendirme Kurulu (Kurul)'na sunulur. Kurul ise söz konusu başvuruya ilişkin soruşturmanın açılıp açılmamasına ilişkin kararını verir ve bu karar Resmi Gazete'de yayımlanan bir Tebliğ aracılığıyla duyurulur. Yine Kurul yürütülen soruşturma sonucu dampinge veya sübvansiyona karşı önlem alınıp alınmamasına karar verilir ve anılan karar Resmi Gazete'de yayımlanan bir Tebliğ aracılığıyla ilan edilir.

İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Mevzuat yürürlüğe girdiği 1989 yılından itibaren etkin bir şekilde uygulanmaktadır. Bu süreçte söz konusu Mevzuatın öngördüğü şekilde yerli sanayimizin üretimini ve istihdamını dampingli ve sübvansiyonlu ithalatın haksız rekabetinden korumak amacıyla farklı ülke menşeli ürünlere yönelik dampinge ve sübvansiyona karşı önlemler alınmıştır.

Bu çerçevede, 1989'dan 2009 Ekim ayna kadar olan dönemde toplam 208 adet damping ve sübvansiyon soruşturması açılmış ve 163 adet kesin önlem alınmıştır. Aynı dönemde söz konusu önlemlerin etkisiz kılınmasına ilişkin 15 ve gözden geçirmelerine ilişkin de 72 adet soruşturma açılmıştır. Şu an itibariyle ise 22 değişik ülke menşeli ürünler için 115 adet dampinge karşı kesin önlem yürürlükte olup 23 adet damping soruşturması ise devam etmektedir.

Dünya Ticaret Örgütü istatistiklerine göre; damping ve sübvansiyon anlaşmalarının imzalanıp yürürlüğe girdiği 1995 yılından bu yana Türkiye en fazla damping soruşturması başlatan 10 uncu ve en fazla dampinge karşı önlem alan 6 ncı ülke konumundadır. 2008 yılı genelinde ise DTÖ üyesi ülkeler arasında Türkiye, en fazla damping soruşturması açan 3 üncü ve en fazla damping önlemi alan 5 inci ülke olarak sıralanmaktadır. Bütün bu veriler Türkiye'nin söz konusu ticaret politikası araçlarını tüm dünyada en etkin şekilde kullanan ülkelerden biri olduğunu göstermektedir.

Dünya genelinde ticaret politikası önlemleri özellikle Uzak Doğu ülkelerine yönelik uygulanmaktadır. 1995 yılından bu yana dünya genelinde ticaret politikası araçlarından biri olan damping soruşturmalarına en çok maruz kalan ülke 677 soruşturma ile Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC)'dir.

Dünya'da 2008 yılında açılan soruşturmaların % 35'i ÇHC menşeli ürünlere karşı açılmıştır. Ülkemizde de dampedinge karşı önlemlerin en çok uygulandığı ürünler ÇHC menşeli ürünlerdir. Halihazırda yürürlükte olan 115 önlemin 49'u ÇHC menşeli ürünlere yöneliktir. Bu ürünlere örnek olarak battaniyeler, cam kapaklar, brandalar, çakmaklar, bebek arabaları, araç lastikleri, split klimalar, elektrik motorları, fermuarlar, zincirler, granit, halat ve kablolar, kalemler, kapı kilitleri, muhtelif mensucat, çeşitli türde iplikler, suni deri, televizyonlar, polyester elyaflar, transmisyon kolonları gibi tekstilden elektroniğe kadar geniş bir yelpazede yer alan ürünler verilebilir. Devam eden 23 soruşturmanın ise 9'u ÇHC menşeli ürünlere yöneliktir. Bu ürünler arasında salon tipi sıcak ve soğuk hava cihazları, perdeler (ev tekstili) ve boru bağlantı parçaları gibi ürünler yer almaktadır.

Diğer taraftan, Bazı Maddelerin İthalatının İzlenmesine İlişkin 2009/20 sayılı Tebliğ kapsamında bazı kimyasal ve tekstil ürünleri ile televizyonlar ve kilitler gibi ürünlerin ithalatı izlenmektedir.

B)Korunma Önlemleri ve Gözetim Uygulamaları:

Başta Uzak Doğu olmak üzere çeşitli ülkelere yapılan ithalatta görülen artış ve bu ithalattaki fiyatların dünya fiyatlarına oranla daha düşük olması dolayısıyla ülkemiz yerli üreticilerinin yaşadığı sıkıntılar yakından takip edilerek uygulamaya konulan korunma önlemleri ve gözetim uygulamalarıyla bu sıkıntılar aşılmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda, dış ticaret politikası araçlarından olan İthalatta Korunma Önlemleri ile İthalatta Gözetim Uygulanması hakkında mevzuat çerçevesinde alınan önlemlere ve yapılan diğer çalışmalara ilişkin bilgiler aşağıda sunulmaktadır.

a) Gözetim Uygulamaları

İthalatta Gözetim Uygulanmasına İlişkin Mevzuat çerçevesinde 99 ürün/ürün grubu ithalatında Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) de dahil olmak üzere tüm ülkelere gözetim uygulanmaktadır. Gözetim uygulanması kapsamında ÇHC menşeli PVC, karo, seramikten sıhhi tesisat ürünleri, musluklar, alüminyum folyo ve levhalar, paslanmaz boru, porselen ve seramikten eşya ile düz cam ithalatı ÇHC ile karşılıklı olarak yakından takip edilmektedir.

b)Korunma Önlemleri

İthalatta Korunma Önlemleri Mevzuatı çerçevesinde tüm ülkelere yönelik olarak, dört ürün/ürün grubunda (gözlük çerçeveleri; seyahat çantaları, el çantaları ve benzeri mahfazalar; pamuk ipliği ve bazı elektrikli aletler) ek mali yükümlülük şeklinde korunma önlemi uygulanmaktadır.

Ayrıca tüm ülkelere yönelik olarak elektrik süpürgesi, buharlı ütü, tuz, ayakkabı ve motosiklet ithalatında uygulanmakta olan ve süresi biten korunma önlemlerinin uzatılabilmesi için gözden geçirme için soruşturmaları açılmış ve ilgili ürünlerin ithalatında geçici önlem olarak ek mali yükümlülük uygulanmaya başlanmıştır.

Kibrit ithalatında yürütülmekte olan korunma önlemi soruşturması devam etmekte olup soruşturma kapsamında söz konusu ürün ithalatında geçici önlem olarak ek mali yükümlülük uygulanmaktadır.

Görüldüğü üzere ülkemiz yerli sanayii dış ticaret politikası araçları yardımıyla en etkin şekilde korunmakta olup bu bağlamda ülkemiz, 2008 yılında uygulanmakta olan önlemler açısından Dünya Ticaret Örgütüne üye ülkeler arasında ilk sıraya yerleşmiştir.

Tekstil Ürünleri İthalatında Kayda Alma Uygulaması

Tekstil ve konfeksiyon ürünleri ile deri ve kürk giyim eşyası ithalatı Tekstil ve Konfeksiyon İthalatının Kayda Alınmasına İlişkin 2009/21 sayılı Tebliğ ile ülke ayrımı gözetmeksizin kayda alınmaktadır. Söz konusu Tebliğ ile kayda alma uygulamasına tabi ürün kapsamı genişletilmiştir. Anılan Tebliğ çerçevesinde kayıt belgesi düzenleme yetkisi İstanbul Tekstil ve İhracatçı Birlikleri (İTKİB) koordinatörlüğünde İhracatçı Birliklerine verilmiş olup düzenlenmesi aşamasında ürün fiyatları dikkatle incelenmektedir.

Diğer taraftan, 31/12/2008 tarihli ve 27097 (2. Mükerrer) sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Bazı Boyar Maddelere İlişkin 2009/15 sayılı Tebliğ ile insan sağlığına zararlı etkileri olması sebebiyle deri, tekstil ve hazır giyim ürünlerinde ve bunların boyahanelerinde kullanılması yasak olan bazı boyar maddeler ithalatının denetlenerek disipline edilmesi amaçlanmaktadır.

8- Türk-Çin Karma Ekonomik ve Ticaret Komitesi (KEK) 16 ncı Dönem Toplantısı 27/09/2009 tarihinde Pekin’de, ülkemizi temsilen şahsımın Çin Halk Cumhuriyetini (ÇHC) temsilen Ticaret Bakanı Sn. Chen Deming’in eşbaşkanlığında gerçekleştirilmiştir.

Söz konusu KEK Toplantısı sırasında ya da sonunda imzalanan KEK Protokolünde Tercihli Ticaret Anlaşması hazırlıklarına ilişkin bir ifade yer almamış ve böyle bir anlaşma imzalanmamıştır.